

Miljödepartementet
Naturmiljöenheten

Dnr M2020/02032

Yttrande

Stockholm 2021-05-03

Tillgängliga stränder - ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78)

Svensk Försäkring noterar att betänkandet lyfter fram att klimatförändringarnas effekter, t ex höjd havsnivå, kommer att påverka strandskyddet framledes. Dock menar vi att konsekvenserna av höjd havsnivå inte återspeglas fullt ut i de förslag som läggs fram. Förslagen tycks i stor utsträckning utgå från dagens förhållanden.

Vi står i början av klimatförändringarnas effekter där en successiv utveckling kommer att ske. Klimatförändringarna kommer att medföra ett alltmer volatilt väder med fler extremer och på sikt väsentligt höjd havsnivå.

Kustnära bebyggelse

Havsnivåhöjningen kommer inte att avta år 2100, vilket är det årtal som många myndigheter, kommuner och planerare tycks använda som planeringshorisont (i bästa fall). Det råder stor osäkerhet om takten i havsnivåhöjningen. Olika klimatmodeller kommer till olika resultat. Vissa modeller pekar på att havsnivån kan komma att stiga med uppåt 3-5 meter på ett par hundra års sikt. Mot den bakgrunden måste samhället redan nu ta hänsyn till denna osäkerhet och påbörja en planering av hur detta ska kunna hanteras. Detta bör gälla för både nyproduktion och för befintlig bebyggelse och infrastruktur.

Att påbörja nya storskaliga byggnationer av fastigheter och infrastruktur längs den svenska kustlinjen är direkt kontraproduktivt gentemot alla hållbarhetsmål. Såvida det inte är möjligt att höjdsätta dessa byggnader tillräckligt i förhållande till byggnadens livslängd kommer översvämningsskador att inträffa, vilket i sin tur genererar onödiga koldioxidutsläpp vid återställande. När dessa översvämningsskador sedan frekvent återvänder kommer inte längre försäkring för dessa skador att kunna erbjudas. Fastigheten får stå sina egna kostnader för skadorna, vilket över tid inte blir ekonomiskt möjligt att hantera. Fastighetens värde sjunker och kreditinstitutens säkerheter försvinner. Detta kan få allvarliga konsekvenser på den finansiella marknaden, vilket även Riksbanken

uppmärksammat (*Sveriges Riksbank Nr 10 2020 Havsnivåhöjningar till följd av global uppvärmning innebär ökade risker för bostäder*).

Det kan nämnas att redan idag finns fastigheter som ligger i områden längs vår kust där hantering av översvämningsskador enligt den försäkringsmässiga principen "plötsligt och oförutsedd händelse" blir allt svårare att leva upp till. Det är således bara en tidsfråga innan vi börjar se exempel på att det inte går att erbjuda översvämningsskydd för vissa fastigheter.

Dessa aspekter och de behov av reglering av kustnära bebyggelse och infrastruktur som behövs för framtidens förhållanden kommer inte till uttryck i betänkandet. I betänkandet tas inte heller upp hur hanteringen bör ske med de fastigheter och den infrastruktur som redan idag ligger på olämplig kustnära mark. Frågeställningen nämns förvisso, men konkreta förslag saknas. Även i denna del behövs en integrerad klimatanpassnings- och strandskyddsstrategi. Det kan inte vara meningen att all klimatanpassning av kuster ska ske genom att det lämnas dispens för att bygga allt högre skyddsvallar längs den svenska kusten för att skydda fastigheter som på sikt blir utsatta. Förutom att förstöra naturen bygger vi då in en stor känslighet för oväntade händelser som ökar risken för katastrofer. Vallar och andra översvämningsskydd kan förvisso ge ett temporärt skydd, men är inte en långsiktigt realistisk lösning annat än för ett fåtal särskilt skyddsvärda platser.

Det som behövs är en nationell klimat- och strandskyddsstrategi för att långsiktigt hantera den kommande havsnivåhöjningen. Det är få kommuner som har en planeringshorisont som överstiger 30 – 40 år. Men det som planeras och byggs idag bör kunna finnas kvar om åtminstone hundra år.

Svensk Försäkring menar att en sådan klimat- och strandskyddsstrategi bör beakta en havsnivåhöjning uppgående till åtminstone 3 meter. Med en sådan utgångspunkt behöver såväl befintlig bebyggelse som kommande byggnationer hanteras. Genom att vara tidigt ute med en strategi kan vi på bästa sätt hantera den kommande havsnivåhöjningen med minst skada både ur ett ekonomiskt perspektiv och ur ett miljöperspektiv.

En sådan klimat- och strandskyddsstrategi skulle även ge förutsättningar att över tid tillskapa flexibla strandnära områden längs våra kuster där det är olämpligt med permanent bebyggelse, som samtidigt kan utgöra rekreationsområde för medborgarna i takt med att havet stiger.

Annan strandnära bebyggelse

I betänkandet föreslås en utvidgad möjlighet att bebygga strandnära i landsbygdsområden. Redan idag finns det problem med strandnära bebyggelse som översvämmas vid t ex vårflod. Även om snömängden på sikt generellt kommer att minska successivt så kommer nederbörden att öka. Är det kallgrader så kommer det att kunna bli extremt stora mängder snö i vissa delar av landet och vid

plusgrader kan vattenmagasin bli överfyllda och behöva tömmas. Till detta har vi även en ökad frekvens av kraftiga skyfall som kan orsaka höjda nivåer i vattendrag.

Liksom vid kustnära bebyggelse måste även annan strandnära bebyggelse i landsbygdsområden höjdsättas med god marginal i förhållande till i vad mån vattendraget kan komma att stiga.

Ett ökat flöde medför även en ökad risk för erosion och att vissa vattendrag tar sig nya vägar. Detta är även en faktor som måste beaktas vid godkännande av strandnära bebyggelse i landsbygdsområden.

Tillsyn

Vi har redan idag strandskyddsregler som ska motverka strandnära bebyggelse i exploaterade områden. Trots detta ökar dispensererna lavinartat. Det är knappast av okunskap som kommuner lämnar dispenser från strandskyddet. Det finns oftast ett finansiellt intresse från kommunens sida att bevilja dessa dispenser. Det räcker således inte med att öka tillsynen genom en årlig uppföljning av Naturvårdsverket. Det måste även finnas tydliga sanktioner för de kommuner som bryter mot strandskyddsreglerna genom att lättvindigt ge dispens. Hur ett sådant sanktionsförfarande bör utformas är en fråga som saknas i betänkandet.

Svensk Försäkring

Mats Galvenius

Staffan Moberg